

Ecologisch werkprotocol ten aanzien van de Huismus in verband met sloop- en bouwwerkzaamheden aan de Ambachtsheerelaan te Harmelen

Juni 2018
P18-074/W1475
Auteur: E. Schutgens

Natuur-Wetenschappelijk Centrum
078-6213921
nwcadvies@nwcadvies.nl
www.nwcadvies.nl

Ecologisch werkprotocol ten aanzien van de Huismus in verband met sloop- en bouwwerkzaamheden aan de Ambachtsheerelaan te Harmelen

Ecologisch werkprotocol ten aanzien van de Huismus in verband met sloop- en bouwwerkzaamheden aan de Ambachtsheerelaan te Harmelen

Opdrachtgever: KuiperCompagnons

Uitvoering: Natuur-Wetenschappelijk Centrum

Samenstelling: Esmee Schutgens

Foto's: Esmee Schutgens

Ecologisch werkprotocol ten aanzien van de Huismus in verband met sloop- en bouwwerkzaamheden aan de Ambachtsheerelaan te Harmelen [Samenst.: Schutgens, E]. Met lit. opg., Dordrecht: Strix/NWC.

Trefw.: Ambachtsheerelaan, Harmelen, ecologisch werkprotocol, Huismus, Wet natuurbescherming

W1474/P18-074

Niets uit deze uitgave mag openbaar worden gemaakt of verveelvoudigd, door middel van; druk, fotokopie, microfilm of op enige andere wijze, zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van de uitgever of de opdrachtgever.

Dordrecht, juni 2018

Inhoud

1	Inleiding	5
	1.1 Aanleiding	5
	1.2 Doel en geldigheid	6
2	Gebiedsbeschrijving en voorgenomen plannen	7
	2.1 Gebiedsbeschrijving	7
	2.2 Voorgenomen plannen	8
3	Zorgplichtmaatregelen voor flora en fauna	11
4	Gedragsregels ten behoeve van algemeen beschermde broedvogels	13
5	Gedragsregels ten behoeve van de Huismus	15
	5.1 Werken buiten de kwetsbare periode	15
	5.2 Geschikt maken plangebied als leefgebied voor de Huismus	15
6	Planning	17
7	Onverwachte gebeurtenissen	19
8	Parafenblad uitvoering werkzaamheden ecologisch werkplan	21
9	Melding bijzonderheden en contactpersonen	23

Referenties

1. Inleiding

1.1 Aanleiding

Er bestaan plannen om nieuwe woningen te realiseren op een locatie nabij de Ambachtsheerelaan te Harmelen (gemeente Woerden, provincie Utrecht). Op dit moment staan er twee tuincentra en één woonhuis in het plangebied. Ten behoeve van de realisatie van deze woningen dient de bebouwing van de tuincentra gesloopt te worden. De woning die binnen het plangebied valt, blijft behouden. Mogelijk worden er watergangen gedempt en bomen gekapt.

Voor dergelijke ruimtelijke ingrepen dient, in het kader van de Wet natuurbescherming, onderzoek gedaan te worden naar de aanwezige natuurwaarden en dient een beoordeling gemaakt te worden van eventuele negatieve effecten van de plannen op deze waarden.

Uit eerder flora- en faunaonderzoek, uitgevoerd door het Natuur-Wetenschappelijk Centrum (NWC) (Schutgens, 2018), blijkt dat er binnen het plangebied aan de Ambachtsheerelaan niet-essentieel functionele leefomgeving aanwezig is van de Huismus (*Passer domesticus*). Foeragerende exemplaren van deze soort zijn tijdens het onderzoek binnen het plangebied aangetroffen.

De Huismus is een vogelsoort waarvan de verblijfplaatsen jaarrond beschermd worden door de Wet natuurbescherming. Hiermee is de soort streng beschermd. Als gevolg van de voorgenomen plannen wordt een klein gedeelte van de functionele leefomgeving van de Huismus verstoord.

Om zorg te dragen voor deze soort en om te garanderen dat er geen nadelige effecten ontstaan voor de nabij gelegen populatie huismussen is dit ecologisch werkprotocol opgesteld.

In het ecologisch werkprotocol wordt beschreven hoe zodanig gewerkt zal worden dat er geen verbodsbepalingen worden overtreden bij uitvoering van werkzaamheden. Bij afwijking van de in het ecologisch werkprotocol opgenomen maatregelen kan overtreding van verbodsbepalingen van de Wet natuurbescherming niet worden uitgesloten.

1.2 Doel en geldigheid

Door de werkzaamheden conform voorliggend ecologisch werkprotocol uit te voeren, wordt er gegarandeerd dat er geen nadelige effecten zijn op de Huismus en is er geen sprake van overtreding van verbodsbepalingen uit de Wet natuurbescherming.

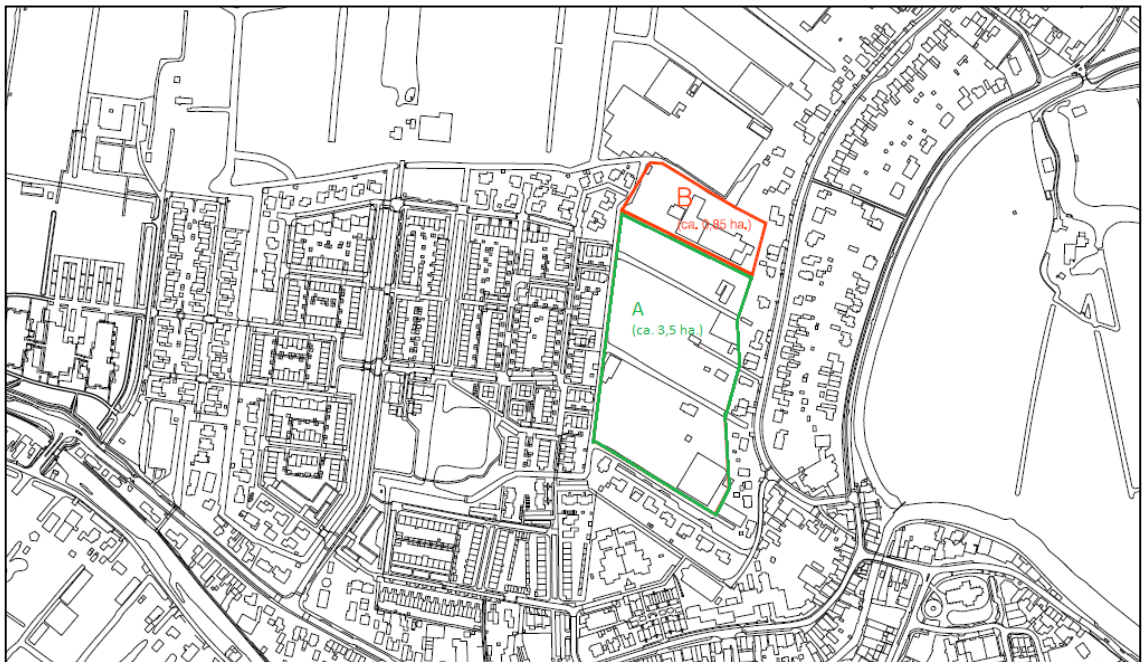
De uitvoerende medewerkers dienen op de hoogte gesteld te worden van de inhoud van het ecologisch werkprotocol. Op de locaties waar de werkzaamheden plaats zullen vinden, dient in de bouwkeet en/of op de machines altijd een exemplaar van het protocol aanwezig te zijn. Daarmee wordt afgesproken dat er verantwoord en binnen de wet- en regelgeving gewerkt wordt.

Dit werkprotocol is gebaseerd op de informatie zoals deze momenteel beschikbaar is. Bij het eventueel aantreffen van andere beschermde soorten, of bij aanpassingen aan de werkzaamheden en/of de planning van de werkzaamheden, worden deze alsnog opgenomen in het werkprotocol. Dat maakt dit werkprotocol een dynamisch document.

2. Gebiedsbeschrijving en voorgenomen plannen

2.1 Gebiedsbeschrijving

Het plangebied bevindt zich in Harmelen aan de Ambachtsheerelaan (figuur 1). Het plangebied is opgedeeld in locatie A en locatie B. Locatie A maakt geen onderdeel uit van het onderhavige werkprotocol. Hier geldt natuurlijk wel de algemene zorgplicht. De huismussen maken alleen gebruik van locatie A. Het terrein ligt tussen twee woonwijken en is 0,85 ha groot. Momenteel bestaat het gebied uit één woonhuis en twee tuincentra. Het gebied bestaat grotendeels uit verhard terrein met daarnaast aangelegde 'showtuinen'. Aan de noord- en westgrenzen van het plangebied bevindt zich een sloot. Aan de noordzijde van het plangebied grenzen een overkapte caravanstalling en enkele woonhuizen. Aan de oost- en westzijde wordt het plangebied begrensd door woonhuizen met veel bomen en bosschages in de tuinen. Voor een impressie van het plangebied zie foto's 1 en 2.

Figuur 1: Begrenzing van het plangebied (rood omlijnd)

Figuur 2: Begrenzing van het plangebied (rood omlijnd)

Tijdens de veldbezoeken op 4 en 14 mei 2018 zijn er foeragerende huismussen waargenomen in het plangebied (Schutgens, E.). De gebruikte gedeeltes van het plangebied zijn te zien op foto 1 en 2. Daarnaast is, op een afstand van 188 meter, buiten het plangebied een kolonie huismussen waargenomen. (figuur 3).

Foto 1: Foerageergebied van de Huismus

Foto 2: Gebied welke gebruikt wordt om bij het foerageergebied te komen

Figuur 3: Vaste verblijfplaatsen van de Huismus aan de Ambachtsheerelaan te Harmelen (Blauw omcirkeld) in relatie tot het plangebied (rood omlijnd).

2.2 Voorgenomen plannen

Na ontvangst van de benodigde vergunningen zal namens KuiperCompagnons (verder benoemd als de opdrachtgever) de sloop van de bestaande tuincentra uitgevoerd worden en de bestaande bestrating worden verwijderd. De aanvang van de bouw is nog niet bekend. In figuur 4 op de volgende pagina is de toekomstige situatie van het plangebied te zien. Realisatie van de nieuwe woningen zal gefaseerd uitgevoerd worden vanuit het zuiden naar het noorden. Dit plangebied (locatie B) zal als laatste gerealiseerd worden.

Figuur 4: toekomstige situatie van het plangebied (locatie A en B). Bron: KuiperCompagnons

3. Zorgplichtmaatregelen voor flora en fauna

In de Wet natuurbescherming is natuurvriendelijk werken het uitgangspunt. De wet spreekt van een algemene zorgplicht. Er worden daarbij geen specifieke maatregelen voorgeschreven; de verantwoordelijkheid wordt bij de uitvoerder (bedrijf dat de werkzaamheden ter plaatse uitvoert) gelegd.

De algemene zorgplicht, geldend voor zowel beschermde als onbeschermde soorten, komt op het volgende neer;

- Te allen tijde en voor alle soorten planten en dieren (geldt de algemene zorgplicht: deze houdt in dat alle mogelijke nadelige gevolgen voor alle planten en dieren zoveel mogelijk vermeden moeten worden (voor zover redelijk), bijvoorbeeld door een Egel (*Erinaceus europaeus*) die zich op een werkterrein bevindt te verplaatsen, voordat gestart wordt met bepaalde werkzaamheden (hiervoor is eerst een inspectie te voet van het werkterrein nodig);
- het opsporen, markeren, uitsteken en verplaatsen van soorten of hun nest- of verblijfplaats gebeurt altijd onder begeleiding en op aanwijzing van een ecologisch deskundige, die kennis heeft van de betreffende soort(en). Bij het markeren moet rekening worden gehouden met de herkenbaarheid van nesten door predatoren;
- vermijd werkzaamheden in de voortplantingstijd en winterrust van dieren, aangezien zij dan het meest kwetsbaar zijn;
- spaar voortplantings- en vaste rust- en verblijfplaatsen van zwaardere beschermde diersoorten;
- vermijd onnodige verstoring van dieren door het gebruik van licht of geluid en/of het betreden of berijden van terreinen waar mogelijk beschermde dieren verblijven. Verstoring kan worden geminimaliseerd door: kwetsbare gebieden af te zetten of in het veld te markeren en vervolgens te ontzien van betreding; bij het gebruik van verlichting te kiezen voor armaturen, die weinig strooilicht veroorzaken; het zo efficiënt mogelijk uitvoeren van werkzaamheden, waardoor de duur van (geluids)verstoring beperkt blijft;
- de (aanvullende) gedragsregels uit dit ecologisch werkprotocol dienen door, of onder begeleiding van, een ecologisch deskundige te worden uitgevoerd;
- van de (aanvullende) gedragsregels uit dit ecologisch werkprotocol mag alleen worden afgeweken bij calamiteiten, of indien de veiligheid in het geding is, zulks ter beoordeling van een ecologisch deskundige. De populaties van de betreffende soorten mogen echter door het afwijken van de standaardregel(s) nooit in het geding komen, anders zijn andere maatregelen vereist.

4. Gedragsregels ten behoeve van algemeen beschermde broedvogels

De meeste vogels maken elk broedseizoen een nieuw nest, of zijn in staat om een nieuw nest te maken. Deze vogelnesten, voor eenmalig gebruik, vallen alleen als zij in gebruik zijn als broedgelegenheid onder de bescherming van de Wet natuurbescherming.

Om verstoring/vernietiging van in gebruik zijnde nesten van deze algemeen beschermde broedvogels te voorkomen, wordt aanbevolen om versturende werkzaamheden*, of werkzaamheden waarbij mogelijk in gebruik zijnde vogelnesten worden vernietigd, zoals sloopwerkzaamheden, het kappen van bomen en het rooien van onderbegroeiing, buiten de broedtijd van vogels uit te voeren (globaal van half maart t/m half juli)**.

* *Onder de Wet natuurbescherming is verstoring in de broedperiode (in het geval van algemeen beschermde broedvogels) wel toegestaan, mits er geen wezenlijke effecten optreden op de populatie. Het vernietigen van in gebruik zijnde vogelnesten is niet toegestaan.*

** *Voor het broedseizoen wordt geen standaardperiode gehanteerd in het kader van de Wet natuurbescherming. Onder andere afhankelijk van de vogelsoort en de weersomstandigheden kan deze periode langer dan wel korter zijn. Van belang is of er een broedgeval aanwezig is, ongeacht de periode. De geschiktheid van de periode voor het uitvoeren van de werkzaamheden dient te worden bepaald door een ecologisch deskundige.*

Bij werkzaamheden in het broedseizoen dienen onderstaande maatregelen te worden genomen:

Voorbereidende maatregelen:

- Voorafgaand aan het rooien van bosschages en struweel worden deze door een ecologisch deskundige op geluid én visueel geïnspecteerd op de aanwezigheid van broedende vogels en/of in gebruik zijnde vogelnesten;
- Voorafgaand aan de kap van bomen worden deze door een ecologisch deskundige visueel en op geluid geïnspecteerd op de aanwezigheid van broedende vogels en/of in gebruik zijnde vogelnesten;
- Voorafgaand aan de sloop van en/of werkzaamheden aan bebouwing wordt deze door een ecologisch deskundige visueel en op geluid geïnspecteerd op de aanwezigheid van broedende vogels en/of in gebruik zijnde vogelnesten;
- Indien broedende vogels en/of in gebruik zijnde vogelnesten aangetroffen worden, dienen de werkzaamheden uitgesteld te worden tot het nest niet meer in gebruik is (deze delen zullen met afsperband afgezet worden, door de ecologisch deskundige gecontroleerd en vrijgegeven worden wanneer de nesten niet meer in gebruik zijn).

Maatregelen tijdens de uitvoering:

- Zand- en grondhopen moeten in het voorjaar afgevlakt worden zodat niet onbedoeld steilwanden ontstaan die door oeverwaluwen in gebruik genomen kunnen worden als broedplaats;
- Voorbelast terrein kan aantrekkelijk zijn voor een soort als de Kleine plevier. Als er sprake is van een broedgeval, dan wordt met de werkzaamheden op het voorbelaste terrein gewacht totdat eieren uitgekomen zijn.

5. Gedragsregels ten behoeve van de Huismus

De te slopen bebouwing en de daar bij horende 'showtuinen' binnen het plangebied worden door enkele huismussen gebruikt als foerageergebied (foto 1 en 2, blz. 8).

De Huismus is een koloniebroeder die elk broedseizoen op dezelfde plaats broedt en die daarin zeer honkvast is en die afhankelijk is van bebouwing én biotoop. Om deze reden wordt de Huismus vermeld in categorie 2 van vogelnesten, wat inhoudt dat de soort en zijn verblijfplaatsen jaarrond beschermd worden. Daarnaast staat de Huismus als gevoelig op de Rode Lijst van Nederlandse broedvogels.

Hieronder wordt beschreven hoe zodanig gewerkt kan worden dat er geen nadelige effecten ontstaan voor de Huismus en daarmee overtreding van verbodsbepalingen van de Wet natuurbescherming kan worden voorkomen:

5.1. Werken buiten de kwetsbare periode

- Voor de Huismus geldt dat de soort globaal in de periode maart tot en met september van het nest gebruik maakt als broedgelegenheid*. Om deze reden moet verstoring van de bestaande huismuskolonie (figuur 3, blz. 9) geminimaliseerd worden door het aantal op en af rijdende vrachtwagens te beperken;
- Bij temperaturen van 0°C of lager kunnen de verblijfplaatsen ook buiten de broedperiode bewoond zijn. Om deze reden dient bij vorst verstoring van de bestaande huismuskolonie (figuur 3, blz. 9) beperkt te worden.

** Onder andere afhankelijk van de weersomstandigheden kan deze periode langer dan wel korter zijn. Voor de broedperiode wordt daarom geen standaard periode gehanteerd. Van belang is of er een broedgeval aanwezig is, ongeacht de periode. De geschiktheid van de periode dient te worden bepaald door een deskundige op het gebied van de Huismus.*

5.2. Geschikt maken plangebied als leefgebied voor de Huismus

Om de Huismus de kans te geven om weer gebruik te maken van het plangebied als foerageergebied, dient het plangebied en/of de directe omgeving daarvan geschikt te worden gemaakt/te blijven als foerageergebied voor de Huismus.

In overleg met een ecologisch deskundige kan worden bepaald welke maatregelen genomen kunnen worden om het gebied zo optimaal mogelijk geschikt te maken voor deze soort. Hieronder worden een aantal mogelijke maatregelen genoemd. Niet alle onderstaande maatregelen hoeven verplicht genomen te worden. Wel geldt 'hoe meer maatregelen genomen kunnen worden hoe beter':

- Behoud of verkrijgen van voldoende dekkingsmogelijkheden door bijvoorbeeld:
 - Aanplant van doornige struiken als Vuurdoorn (*Pyracantha*) en Meidoorn (*Crataegus*), groenblijvende heesters, klimplanten als Klimop (*Hedera helix*) of Wingerd (*Parthenocissus*), Beukenhagen (*Fagus sylvatica*) en dergelijke in de

- directe omgeving van de mussenvides. Bladverliezende soorten zijn in de winterperiode minder effectief;
- Aanplant van inheemse, streekeigen soorten bomen en ander opgaand groen in de directe omgeving van de mussenvides;
 - Voor deze maatregelen geldt dat de vegetatie een hoogte van minimaal 3 meter moet hebben wil deze effectief zijn.
- Behoud of ontwikkeling van slaapgelegenheden door bijvoorbeeld:
- Aanbrengen van groenblijvende gevelbegroeiing of ander verticaal groen, bijvoorbeeld met Vuurdoorn, Klimop;
 - Aanplanten van groenblijvende heesters (bijvoorbeeld Liguster (*Ligustrum*), Hulst (*Ilex aquifolium*)) of coniferen (bijvoorbeeld Taxus (*Taxaceae*));
 - Voor deze maatregelen geldt dat de vegetatie een hoogte van minimaal 3 meter moeten hebben wil deze effectief zijn.
- Behoud of ontwikkeling van voldoende plekken waar gefoerageerd kan worden, bijvoorbeeld door:
- In stand houden of ontwikkelen van overhoekjes of stroken ruigte met onkruiden als bron voor zaden en kleine (zachte) insecten. Straatgras (*Poa annua*), Herderstasje (*Capsella bursa-pastoris*) en Weegbree (*Plantago*) zijn favoriete onkruiden;
 - Extensiever beheer van grasstroken door het terugbrengen van de maaifrequentie naar 1 maal per jaar. Het maaien vindt niet in het najaar plaats;
 - Op plekken met weinig kans op aanrijding gesloten (asfalt)verharding vervangen door klinkerbestrating;
 - Voor deze maatregelen geldt dat voedsel jaarrond beschikbaar moet zijn en dat er binnen 5 à 10 meter (bij voorkeur binnen 2,5 meter) dekking moet zijn.
- Behoud van voldoende drinkwater door bijvoorbeeld aanleg van vijvers;
- Behoud van voldoende mogelijkheden voor nemen van stofbaden door zandige plekken te realiseren of te handhaven.

6. Planning

De precieze planning van de werkzaamheden is niet bekend. Tabel 1 geeft een overzicht van de uit te voeren werkzaamheden, waar rekening mee gehouden dient te worden in het kader van de Wet natuurbescherming en in welke tijdsperiode de werkzaamheden en mitigerende maatregelen uitgevoerd zullen gaan worden.

Tabel 1: Planning van de werkzaamheden en te nemen maatregelen

Periode	Werkzaamheden
2018	- Start bouwwerkzaamheden
Tijdens werkzaamheden	- Geschikt maken plangebied als leefgebied voor de Huismus

7. Onverwachte gebeurtenissen

Het ecologisch werkplan dient inhoudelijk bekend te zijn bij alle werknemers op het terrein. De aannemer zorgt er voor dat uitvoerend personeel op de hoogte is en voldoende is geïnstrueerd om het werkplan na te kunnen leven. Het uitvoerend personeel weet waar zich de juridisch zwaarder beschermde dier- en plantensoorten bevinden. Het uitvoerend personeel dient naar vermogen alert te zijn op niet aangeduide juridisch zwaarder beschermde soorten en dienovereenkomstig te handelen.

Dynamisch werkprotocol

Kort voor ingrijpende activiteiten zoals het slopen van (delen van) gebouwen wordt een inspectie uitgevoerd. Een ecooloog controleert of de gegevens waarop dit ecologisch werkprotocol gebaseerd is, nog kloppen. Hieruit kan volgen dat er soorten verdwenen zijn of dat er soorten verschenen zijn. Hierop wordt het werkprotocol adequaat aangepast. De nieuwe versie wordt toegelicht aan alle werknemers en zal aanwezig zijn in de bouwkeet.

Onverwachte soorten

Ondanks een goede voorbereiding kunnen onverwachte beschermde soorten in het plangebied voorkomen. Indien dit het geval is, dienen de werkzaamheden stilgelegd te worden. Met een ter zake deskundig ecooloog zal in overleg bepaald worden welke maatregelen nodig zijn. De werkzaamheden worden pas hervat nadat de noodzakelijke beschermende maatregelen genomen zijn. Indien het om tabel 3-soorten en vogels gaat en het niet mogelijk is om overtreding van verbodsbepalingen te voorko-

men, is het noodzakelijk een ontheffing aan te vragen. In dat geval zullen de betreffende delen afgezet worden en pas vrijgegeven kunnen worden als een ontheffing verleend is.

Calamiteiten

In de praktijk kunnen zich situaties voordoen waarin acuut handelen noodzakelijk is. In het geval van dergelijke calamiteiten (brand, instortingen en dergelijke), zal de maatschappelijke veiligheid worden gewaarborgd.

Wanneer zich een calamiteit voorgedaan heeft waarbij, door de noodzaak van acuut handelen, schade ontstaan is aan beschermde soorten, zal zo spoedig mogelijk contact opgenomen worden met het NWC om tot een bevredigende oplossing te komen. Ook in dit geval dienen de te treffen maatregelen goed gedocumenteerd te worden. Voor de melding van calamiteiten dient het formulier in de bijlage gebruikt te worden.

Onder calamiteiten wordt het volgende verstaan;

- het aantreffen van andere beschermde dier- en plantensoorten dan uit voorafgaande inventarisaties gebleken is en waarvoor een ontheffing nodig is (zou zijn);
- de noodzaak tot andere handelingen dan vermeld in dit werkplan.

8. Parafenblad uitvoering werkzaamheden ecologisch werkplan

Door het invullen van dit parafenblad onderschrijven de uitvoerende partijen, in samenspraak met de dienstdoende ecooloog en de initiatiefnemer, dat de voorgenomen werkzaamheden plaatsvinden op een ecologische verantwoorde manier.

Dit parafenblad dient bij voorkeur tijdens de startbijeenkomst te worden ingevuld, maar in ieder geval voordat de werkzaamheden aanvangen.

Gemachtigde (hoofd)aannemer / werknemer

Datum

Naam

Bedrijfsnaam en functie

Handtekening

Ecologisch toezichthouder

Datum

Naam

Bedrijfsnaam en functie

Handtekening

9. Melding bijzonderheden en contactpersonen

Indien er zich tijdens de werkzaamheden bijzonderheden opdoen op ecologisch gebied, dient altijd contact opgenomen te worden met een van de onderstaande personen.

Ecoloog

Contactpersoon

Bedrijfsnaam

Emailadres

Telefoonnummer

Initiatiefnemer

Contactpersoon

Bedrijfsnaam

Emailadres

Telefoonnummer

Referenties

Kennisdocument Huismus (*Passer domesticus*) versie 1.0. Beschikbaar op het World Wide Web via <https://www.bij12.nl/onderwerpen/natuur-en-landschap/kennisdocumenten-soorten-ontheffingen-wet-natuurbescherming/>

Schutgens, M., 2018. *Aanvullend onderzoek Huismus Hof van Harmelen, locatie B*. Rapportnr. W1474/P18-063. Uitgeverij strix, Dordrecht.

Schutgens, S., 2017. *Quicksan Ambachtsheerelaan Locatie B te Harmelen*. Rapportnr. W1419/P17-224. Uitgeverij Strix, Dordrecht.

Meldingsformulier calamiteiten

Gegevens calamiteit

Soort calamiteit:

Datum en plaats voorval

Plaats:

Datum:

Aard en toedracht van de calamiteit

Zijn er beschermde soorten doodgegaan?

Hoeveel beschermde soorten zijn er doodgegaan?

Zijn er beschermde soorten aangetroffen anders dan die waarop het werkplan betrekking heeft?

Is het werk (door derden) stilgelegd?

Geef hieronder een uitgebreide omschrijving van de aanleiding en de calamiteit:

Melder calamiteit

Naam:

Tel:

Maatregelen naar aanleiding van de calamiteit

Omschrijving van de ondernomen acties:

Gezien ecologisch coördinator uitvoeringsfase

Naam:

Datum: